

Eindevaluatie

Pilot dementievriendelijke ontmoetingsplekken

Paulien Schaank
Feline Deniz

Radar Advies

Pilot dementievriendelijke ontmoetingsplekken

Eindevaluatie

Aanleiding onderzoek: Alzheimer Nederland (AN) is bezig met het ontwikkelen van een ondersteuningspakket en een bijpassend label om algemene ontmoetingsplekken te ondersteunen. Met als doel dat deze ontmoetingsplekken dementievriendelijk en vindbaar zijn.

Gelijktijdig met deze pilot loopt een actieonderzoek, om gedurende het traject middels de ondersteuning vanuit AN in te spelen op de behoeftes van de locaties die mee doen aan de pilot.

In deze opdracht stonden de volgende vragen centraal:

1. Wat is de leervraag van de pilotlocaties? → Hier hebben wij antwoord opgegeven in de eerste analyse
2. Hoe verloopt de implementatie van de pilot door de pilotlocaties? → Hier hebben wij antwoord op gegeven in de tussentijdse analyse
3. Wat is het resultaat van de pilot voor dementievriendelijke ontmoetingsplekken? → Dit is de focus van deze eindevaluatie en is op de volgende pagina verder uitgesplitst.

De eindevaluatie is gebaseerd op:

- De ingevulde actieplannen van de locaties (0-meting)
- De tweede locatiebezoeken incl. gesprekken met bezoekers

Algemene ontmoetingsplekken die hun bestaande inzet dementievriendelijk willen maken zijn de **primaire doelgroep** van deze pilot van Alzheimer Nederland. In de aanloop naar de pilot in 2023, blijkt dat veel organisaties goede ideeën hebben om bij een algemene ontmoetingsplek een laagdrempelige inloop op te zetten open voor iedereen maar specifiek met aandacht voor mensen met dementie en hun mantelzorgers. Verder hebben locaties die al goed zicht hebben op mensen met dementie, een nieuwe ontmoetingsplek/locatie opgezet of ingezet op het bereiken van meer reguliere bezoekers.

Veel coördinatoren van de ontmoetingsplekken hebben dichtbij te maken gehad met iemand met dementie en zijn daarom persoonlijk gemotiveerd om iets voor deze groep te doen. Zij doen mee om bij te dragen aan de participatie en acceptatie van mensen met dementie in de samenleving. De primaire doelgroep van de pilot willen hun plek toegankelijker maken voor mensen met dementie en de locaties specifiek gericht op mensen met dementie willen ook andere bezoekers aantrekken, zodat ze met elkaar in contact komen en blijven.

Pilot dementievriendelijke ontmoetingsplekken

Eindevaluatie – onderzoeksvragen

Aan de hand van de volgende deelvragen geven wij in deze rapportage antwoord op: **‘Wat is het resultaat van de pilot dementievriendelijke ontmoetingsplekken?’**

Algemeen:

- Wat is de voortgang per richtlijn in vergelijking met 0-meting?
- Wat is er veranderd in de bekendheid van de ontmoetingsplek sinds de start van de pilot?
- Hoe waarderen de pilotlocaties de pilot? En wat zijn mogelijk verbeterpunten?
- Wat zijn openstaande leervragen?

Waar relevant omschrijven we bovenstaande resultaten van de primaire doelgroep van de pilot apart.

Per locaties :

- Op welke verandering zijn zij het meest trots?
- Hoe hebben ze dat voor elkaar gekregen?
- Wat maakte dit tot een succes?

Voor de bezoekers (algemeen):

- Wat waarderen zij aan de ontmoetingsplek?
- Waarom waarderen zij dat?

Overzicht locaties

Algemene locatie dementievriendelijk maken

Otterlo
Waar: seniorencomplex
Wat: activiteiten toegankelijk maken voor mensen met dementie

Ederveen
Waar: huiskamer van het dorp
Wat: meer mensen met dementie bereiken

Heerenveen
Waar: ontmoetingskamer
Wat: meer mensen met dementie bereiken

Reguliere bezoekers Odense algemene locatie

Meppel
Waar: cultureel centrum
Wat: meer reguliere bezoekers

Havelte
Waar: dorpshuis
Wat: meer reguliere bezoekers

Nieuw opgezet - locatie

Venlo
Waar: parochie van de kerk
Wat: nieuwe locatie geheugenhuis

Specifiek nieuw opgezet in algemene locatie

Leeuwarden:
Waar: in wijkcentrum en wijkkoepel
Wat: nieuw opgezette inloopmomenten

Roermond
Waar: in broedplaats en ontmoetingsplek voor de wijk incl. werkplek voor mensen met ondersteuningsvraag,
Wat: nieuw opgezette inloopmomenten

Almelo
Waar: voetbalclub
Wat: nieuw opgezette huiskamer met inloopmomenten (gepland)

Hengelo:
Waar: voetbalclub
Wat: nieuw opgezette huiskamer met inloopmomenten

Klazienaveen
Waar: Buurthuis
Wat: nieuw opgezette inloopmomenten (gaan verplaatsen naar andere locatie)

Amstelveen en Amsterdam

Aan het begin van de pilot namen wij twee locaties in Amstelveen en Amsterdam mee in de rapporten. Echter hebben we van beide locaties niet voldoende data opgehaald om ze in de eindevaluatie mee te nemen.

Doorgevoerde veranderingen

Richtlijn: organisatie

Geel: gepland of plannen klaar
Lichtgroen: lopend en/of gedaan
Donkergroen: extra acties of extra inzet
Grijs: voor nu geen acties

	Otterlo	Ederveen	Heerenveen	Venlo	Roermond	Klazienaveen	Hengelo	Almelo	Leeuwarden	Meppel + Havelte
0-meting										
Eindevaluatie										

Primaire doelgroep pilot

Door de pilot en bijbehorende ondersteuningspakket hebben deze locaties draagvlak kunnen creëren binnen de organisaties. In het begin van de pilot hadden ze alleen een aanspreekpunt geborgd, maar aan het eind van de pilot zijn meer collega's actief betrokken.

“We hebben vertrouwen gekregen dit op te zetten, niet alleen door de map met informatie maar ook door het gevoel dat we het samen doen”

Tips organisatie

- Bedenk wie belangrijke partners zijn binnen de organisatie voor het opzetten van de ontmoetingsplek.
- Neem hen vanaf het begin mee in de plannen om draagvlak te creëren.
- Deel successen intern om het draagvlak verder te vergroten en de toegevoegde waarde te etaleren.

Alle locaties hebben voor of bij de start van de pilot een aanspreekpunt aangewezen binnen de organisatie.

De locaties die extra plannen hadden gemaakt op de richtlijn ‘organisatie’, hebben deze plannen uitgevoerd. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het:

- Informeren van casemanagers binnen de organisatie;
- Informeren van andere collega's via het intranet en sociale media;
- Informeren van de vrijwilligers.

De (financiële) ondersteuning vanuit Alzheimer Nederland heeft de locaties geholpen een start te maken, soms met een idee dat zij al langer hadden.

“Zonder financiële ondersteuning waren we hier niet gestart. Dan hadden we onze handen vol gehad aan onze andere locatie”

Een aantal locaties had bij de start van de pilot al een coördinator aangewezen en ingezet op het creëren van draagvlak voor de ontmoetingsplek binnen de organisatie. Zij hebben dit tijdens de pilot verder bestendigd, bijvoorbeeld door bijvoorbeeld:

- het gezamenlijk organiseren van activiteiten met andere organisaties binnen de gemeente,
- extra uren voor de coördinator om te investeren in bestaande netwerken binnen de gemeente
- een logboek bijhouden zodat alle collega's op de hoogte blijven van de ontwikkelingen van de ontmoetingsplek.

Doorgevoerde veranderingen

Richtlijn: visie

Geel: gepland of plannen klaar
Lichtgroen: lopend en/of gedaan
Donkergroen: extra acties of extra inzet
Grijs: voor nu geen acties

	Otterlo	Ederveen	Heerenveen	Venlo	Roermond	Klazienaveen	Hengelo	Almelo	Leeuwarden	Meppel + Havelte
0-meting										
Eindevaluatie										

Primaire doelgroep pilot

De overeenkomstigheid bij deze locaties is dat ze geen specifieke visie hebben voor mensen met dementie. Echter past het goed binnen hun bestaande visies waarbij iedereen welkom is en mee kan doen. Eén locatie geeft wel aan nu specifiek in de visie aandacht te besteden aan mensen met beginnende dementie.

Tips visie

- Richt de visie op inclusie voor iedereen en dus ook voor mensen met dementie. Vergeet hierbij niet culturele sensitiviteit.
- Draag de visie intern en extern uit in alle communicatie.
- Gebruik de visie als leidraad voor keuzes en acties op de andere zes richtlijnen.

Vrijwel alle locaties hebben bij de start van de pilot hun visie al klaar. Veel ontmoetingsplekken zijn opgezet door organisaties die al ervaring hebben met de doelgroep en dus een visie hebben op (de participatie van) deze doelgroep. Enkele locaties hebben tijdens de pilot nog gewerkt aan hun visie, bijvoorbeeld door:

- Het breder verspreiden van de visie binnen de organisatie.
- Het verder finetunen van de visie en het specificeren van de doelgroep. Bijvoorbeeld meer focus op mensen met dementie of nog specifiek voor mensen met dementie die niet bereid zijn om zorg en ondersteuning te krijgen via reguliere aanbod.

De locaties hebben tijdens de inspiratiedag nieuwe inzichten gekregen als het gaat om de visie:

“We hebben op de inspiratiedag heel veel ideeën gehoord en hebben daaruit meegenomen dat we altijd onafhankelijk willen blijven en bijvoorbeeld niet de open inloop aan een dagbesteding willen plakken. Bezoekers moeten een eigen keuze maken, het ‘systeem’ moet hier geen rol in spelen”.

Bij de tweede locatiebezoeken vertellen een aantal ontmoetingsplekken dat zij tijdens de pilot concrete acties aan de visie hebben verbonden door:

- Alle inzet van de ontmoetingsplek (activiteiten, communicatie naar samenwerkingspartners en bezoekers, nieuwsbrief) gericht op de visie.
- Meerjarenplan met concrete acties inclusief begroting.

Het ondersteuningspakket biedt de optie voor locaties om hun (bestaande) visie breder uit te dragen:

“Zonder de pilot had het langer geduurd en waren we meer gefixeerd gebleven op de Odsensehuizen in plaats van het organiseren van de Odensefuncties in de verschillende dorpen”

Doorgevoerde veranderingen

Richtlijn: training

Geel: gepland of plannen klaar
Lichtgroen: lopend en/of gedaan
Donkergroen: extra acties of extra inzet
Grijs: voor nu geen acties

	Otterlo	Ederveen	Heerenveen	Venlo	Roermond	Klazienaveen	Hengelo	Almelo	Leeuwarden	Meppel + Havelte
0-meting										
Eindevaluatie										

Primaire doelgroep pilot

Deze locaties hebben allemaal de training georganiseerd voor hun vrijwilligers. Alle drie geven zij aan veel geleerd te hebben over het contact leggen met mensen met dementie en hebben de wens uitgesproken nog een praktische vervolgtraining te willen.

“We zijn er meer van bewust dat dementie in alle lagen van de bevolking voorkomt en we hebben geleerd hoe je het beste contact kan maken met mensen met dementie”

Tips training

- Check jaarlijks of een herhaling van de training nodig is.
- Biedt wanneer mogelijk de training breder aan dan alleen aan de vrijwilligers. Denk hierbij aan buurtbewoners en mantelzorgers. Op deze manier wordt ook de wijk dementievriendelijker.

Aan de start van de pilot was de kennis over de inhoud van de training bij een aantal locaties al aanwezig, zij hebben niet opnieuw de training gevolgd, maar sommige locaties hebben deze wel (nogmaals) aan de vrijwilligers aangeboden.

Enkele locaties hebben de training ook georganiseerd voor een bredere groep geïnteresseerden, zoals bijvoorbeeld:

- Welzijnspartners (bibliotheek, dorpshuizen, zorgpartners)
- De vrijwilligers werkzaam op de locatie waar de ontmoetingsplek een paar keer per week open is
- Mantelzorgers
- Wijkbewoners

De locaties die de SBV training of soortgelijke training gevolgd hebben, zouden het fijn vinden als deze in de toekomst herhaald kan worden voor nieuwe vrijwilligers en andere geïnteresseerden.

Aanvullende ideeën die de ontmoetingsplekken noemen als het gaat om training zijn:

- Een verkorte versie van de SBV training voor mantelzorgers
- Het opnemen van een stuk over cultuursensitief werken in de training.

Op de locaties waar veel kennis in huis is over dementie, zijn er nog aanvullende trainingen gedaan, zoals bijvoorbeeld training door middel van een VR-bril,

De locaties die nu geen actie hebben op deze richtlijn, gaan nog starten bij een nieuwe locatie waardoor de (nieuwe) training nog niet gepland staat.

Doorgevoerde veranderingen

Richtlijn: fysieke ruimte

Geel: gepland of plannen klaar
Lichtgroen: lopend en/of gedaan
Donkergroen: extra acties of extra inzet
Grijs: voor nu geen acties

	Otterlo	Ederveen	Heerenveen	Venlo	Roermond	Klazienaveen	Hengelo	Almelo	Leeuwarden	Meppel + Havelte
0-meting										
Eindevaluatie										

Primaire doelgroep pilot

Tijdens de pilot hebben de locaties gewerkt aan de inrichting van de ontmoetingsplek. Allemaal hebben ze een rustige zithoek gecreëerd. Ook hebben ze gewerkt aan de entree en bewegwijzering, bij Heerenveen staat dit laatste nog op de planning, maar de doelgroep vindt de ruimte wel al mooi rustig. Otterlo heeft verder de ontmoetingsruimte afsluitbaar gemaakt. Ederveen is bezig een mobiele bibliotheek te regelen. Otterlo geeft aan dat voor algemene ontmoetingsplekken het verhaal van Henri Snel wel erg toegespitst is op verpleeghuizen

Tips fysieke ruimte

- Betrek de beheerder van het pand op tijd bij de plannen, zodat je weet wat de mogelijkheden zijn voor wijzigingen in de fysieke ruimte.
- Begin op tijd met de plannen voor de fysieke ruimte. Het leveren van materiaal kan langer duren dan verwacht
- Afhankelijk van de initiële staat van de plek, kan het nodig zijn om extra financiering te vragen voor aanpassingen aan de fysieke ruimte.

Vrijwel alle locaties hebben hun plannen voor de fysieke ruimte (gedeeltelijk) gerealiseerd. Bij een aantal locaties is vertraging met het materiaal, zij werken na de pilot verder aan de bewegwijzering buiten en in het pand. Bij twee locaties zijn de plannen klaar, maar nog niet uitgevoerd omdat zij na de pilotperiode starten bij een (nieuwe) locatie.

Een aantal ontmoetingsplekken moet de locatie delen met andere initiatieven. Zij hebben geïnvesteerd in afsluitbare kasten en materiaal voor een mobiele ontmoetingsplek, o.a. een herkenbaar tafelkleed, spelletjes, map met folders, makkelijk verplaatsbaar bord voor buiten.

Veel locaties hebben nog plannen voor de fysieke ruimte na de pilot, zoals het aanleggen van een terras zodat bezoekers buiten kunnen zitten, aanpassingen aan de toiletten en het gezelliger maken van de ruimte door planten en schilderijen gemaakt door mensen met dementie.

Drie locaties vertellen expliciet dat zij ook de behoeften voor veranderingen in de fysieke ruimte hebben opgehaald bij bezoekers.

De meeste ontmoetingsplekken hebben het Webinar van Henri Snel te gevolgd en een aantal heeft gebruik gemaakt van een bezoek van Henri Snel. Hier waren zij heel enthousiast over. Het bezoek is van toegevoegde waarde omdat ze locatie specifieke tips krijgen en een uitgebreider verslag. Op deze manier weten locaties goed waar zij zich als eerst op moeten richten om aan te passen. Verder helpt het om andere betrokkenen mee te krijgen in deze veranderingen:

“De coördinator van het wijkcentrum was bij het bezoek van Henri Snel. Doordat de architect erbij was, stond hij veel meer open voor suggesties voor veranderingen aan de fysieke ruimte.”

“Door de pilot kunnen we beargumenteren waarom we een eigen ruimte nodig hebben en hebben we een projectplan voor de fysieke ruimte opgesteld.”

Bewegwijzering

Fysieke Ruimte

Aanpassingen gedeelde locaties

Entrée

Zithoek

Doorgevoerde veranderingen

Richtlijn: zinvolle activiteiten

Geel: gepland of plannen klaar
Lichtgroen: lopend en/of gedaan
Donkergroen: extra acties of extra inzet
Grijs: voor nu geen acties

	Otterlo	Ederveen	Heerenveen	Venlo	Roermond	Klazienaveen	Hengelo	Almelo	Leeuwarden	Meppel + Havelte
0-meting										
Eindevaluatie										

Primaire doelgroep pilot

Zoals in de richtlijnen aanbevolen, stemmen deze locaties hun activiteiten af op de behoeften van de doelgroep. Zo organiseert Heerenveen bewegingsactiviteiten, Otterlo muziekmiddagen en heeft Ederveen een vaste koffieochtend en spelletjesavond. Ze blijven steeds afstemmen met bezoekers waar behoefte aan is. Zoals Ederveen vertelt is het voor deze locaties zoeken naar de balans tussen voldoen aan de wensen van de bezoekers en tegelijkertijd niet te veel prikkels veroorzaken met de activiteiten.

Tips zinvolle activiteiten

- Organiseer de activiteiten vraaggericht en wees flexibel. Speel in op de behoefte van de bezoekers op dat moment.
- Zorg ervoor dat je de aandacht goed verdeelt over de bezoekers tijdens de activiteit, zodat iedereen voelt dat ze erbij horen.
- Gebruik het netwerk in de wijk om samen te werken bij het aanbieden van zinvolle activiteiten voor bezoekers.

Uit de opgehaalde informatie tijdens de eindevaluatie onderscheiden wij twee verschillende manieren van de inzet van activiteiten door de ontmoetingsplekken: vraaggericht en als werving.

De meeste ontmoetingsplekken werken **vraaggericht** als het gaat om het plannen van activiteiten. Zij vragen de behoeften van bezoekers uit en spelen daar op in. Dit doen zij door het zelf organiseren activiteiten, zoals bijvoorbeeld:

- Historische activiteit
- Activiteiten met muziek
- Spelactiviteiten (bridge, memorie)
- Beweegactiviteiten (zittend yoga, dansend vertellen, wandelen)
- Moestuin(bakken)
- Creatieve activiteiten (schilderen, bloemschikken)

En ze maken gebruik van de ervaring en het aanbod van andere organisaties, dit doen zij door:

- Doorverwijzen naar bestaande activiteiten (biljarten, zwemmen, wandeltochten)
- Andere organisaties uitnodigen om een activiteit te organiseren (bloemschikken, muziektherapeut)

“Door de pilot hebben we budget om te oefenen en te experimenteren met activiteiten. Wat slaat aan en wat werkt. We zijn voornemens om structureel fondsen hiervoor aan te vragen”

Andere locaties hebben activiteiten ingezet **om bezoekers te werven**, zij kiezen deze activiteiten op basis van hun eigen ervaring met en kennis van de doelgroep. Zij hebben bijvoorbeeld georganiseerd:

- Een danspaleis
- Nieuwjaarsbijeenkomst
- Iftar
- Muziekbingo met prijzen
- Spelletjestafel bij het winkelcentrum

“In het begin kan je aanbodgericht activiteit inrichten m.b.v. de richtlijnen en dan later meer vraaggericht voor de mensen die daadwerkelijk komen”

Spellen

Creatief

Zinvolle Activiteiten

Bewegen

zangkoor
Forget-me-nots
Venlo

Muziek

Doorgevoerde veranderingen

Richtlijn: communicatie

Geel: gepland of plannen klaar
Lichtgroen: lopend en/of gedaan
Donkergroen: extra acties of extra inzet
Grijs: voor nu geen acties

	Otterlo	Ederveen	Heerenveen	Venlo	Roermond	Klazienaveen	Hengelo	Almelo	Leeuwarden	Meppel + Havelte
0-meting										
Eindevaluatie										

Primaire doelgroep pilot

Het ondersteuningspakket heeft de pilotlocaties ondersteund in de inhoud van de communicatie - een plek voor iedereen, inclusief mensen met beginnende dementie - en meer praktisch voor flyers en posters. Heerenveen vertelt: *"We halen inspiratie uit het pakket. Het is een inloophuis voor iedereen en we hebben besloten in de communicatie niet apart aandacht te besteden aan dementie"*. Zij hebben tijdens de pilot extra ingezet op de communicatie door ook een carrousel te organiseren met het omliggend veld.

Tips communicatie

- Maak op basis van de visie beslissingen over de communicatie rondom de ontmoetingsplek.
- Investeer in een netwerk in de wijk waarbinnen je het communicatiemateriaal kunt delen.
- Bij goed contact met de gemeente, kun je vragen gebruik te maken van hun communicatiekanalen.

Alle locaties hebben tijdens de pilot ingezet op communicatie rondom de ontmoetingsplek. Bijvoorbeeld door het maken van flyers, posters en het een plek te geven op de website. Enkele locaties hebben een filmpje die zij kunnen gebruiken in de communicatie.

"We staan op de website van de gemeente. Verder zijn we geïnterviewd door de lokale omroep, dat kunnen we ook weer gebruiken als promotiefilmpje."

Verder is de social media gebruikt om de nieuwe ontmoetingsplek of moment aan te kondigen. Uit de gesprekken blijkt dat een enkele ontmoetingsplek het format van Alzheimer Nederland heeft gebruikt ter inspiratie, maar de meesten hebben zelf een flyer ontworpen.

"Je gaat wel overwegen wat is handig om te doen qua promotiemateriaal. Je vergelijkt het materiaal dat je al hebt met wat Alzheimer Nederland aandraagt. Uiteindelijk gekozen voor het doorzetten van het materiaal dat we hadden."

De locaties refereren in de gesprekken niet aan de 8 stappen voor communicatie die in de richtlijnen zijn omschreven. Wel hebben een aantal ontmoetingsplekken tijdens de pilot gebruik gemaakt van de 'naam' Alzheimer Nederland om te communiceren dat ze meedoen aan de pilot.

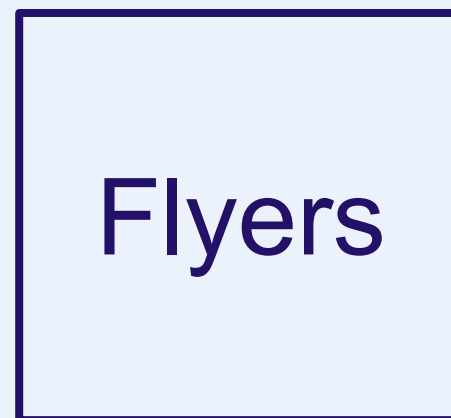
Omdat Leeuwarden een nieuw inloopmoment opzet in de pilot, hebben zij extra ingezet op de communicatie hier over. Zij hebben pitches gedaan bij huisartsen en geriatrie, op dag van de mantelzorg, bij de radio en bij het winkelcentrum in de buurt.

@Roermond

@Leeuwarden

@Venlo

Doorgevoerde veranderingen

Richtlijn: toekomst

Geel: gepland of plannen klaar
Lichtgroen: lopend en/of gedaan
Donkergroen: extra acties of extra inzet
Grijs: voor nu geen acties

	Otterlo	Ederveen	Heerenveen	Venlo	Roermond	Klazienaveen	Hengelo	Almelo	Leeuwarden	Meppel + Havelte
0-meting	Geel	Geel	Grijs	Geel	Lichtgroen	Geel	Geel	Geel	Lichtgroen	Geel
Eindevaluatie	Lichtgroen	Lichtgroen	Lichtgroen	Lichtgroen	Donkergroen	Geel	Geel	Lichtgroen	Lichtgroen	Donkergroen

Primaire doelgroep pilot

Deze locaties maken zich geen zorgen over de continuïteit van hun ontmoetingsplek. Zij krijgen subsidie van de gemeenten, dementie heeft daar prioriteit. Tijdens de pilots hebben zij de contacten met bestaande netwerken geïntensiveerd. In Ederveen ging dit soms lastig, maar ook zij hebben inmiddels goed contact met de welzijnsorganisatie en de casemanager dementie.

Tips toekomst

- Richt de ontmoetingsplek in zodat het een plek is voor iedereen, dit biedt kansen voor financiering in gemeentes waarbij misschien geen apart potje is voor dementie.
- Denk bij de borging ook aan andere samenwerkingspartners, zoals casemanagers dementie, sleutelfiguren in de wijk en welzijnsorganisaties.
- Een belangrijk onderdeel van het aanspreekpunt van de ontmoetingsplek is het netwerken en dus de borging van de ontmoetingsplek. Vergeet niet hier uren voor te reserveren.

Alle ontmoetingsplekken hebben ingezet op de borging in de toekomst. Hoe succesvol dat is geweest hangt sterk af van bestaande netwerken in de regio en de visie van de gemeente op dementie. Wanneer dementie een belangrijk onderwerp is voor de gemeente, zijn er vaak subsidies beschikbaar waar de ontmoetingsplekken aanspraak op kunnen doen om de inzet voort te zetten. De helft van de locaties geeft aan financiering te krijgen voor de voortzetting van de ontmoetingsplek.

De locaties hebben geïnvesteerd in partners uit het lokale en regionale netwerk, denk hierbij aan:

- De gemeente
- Kwartiertafels/bestaande overlegstructuren
- Odensehuizen
- Welzijnsorganisaties
- Dementienetwerken
- Casemanagers

Wanneer dementie niet hoog op de agenda staat van de gemeente, is de borging van de ontmoetingsplek ingewikkelder. Wanneer er een mix is van bezoekers met en zonder indicatie, kunnen sommige ontmoetingsplekken voortbestaan door het geld dat binnenkomt voor de bezoekers met indicatie, maar dit maakt de ontmoetingsplek 'kwetsbaar' omdat de verdeling scheef kan gaan lopen. In gemeenten waar geen beleid is voor voorzieningen voor mensen met dementie, is het lastig een ontmoetingsplek op te zetten specifiek voor deze doelgroep.

In Venlo is dit het geval, zij lossen dit op door de in te zetten op het dragen van de locatie door verschillende organisaties. In Leeuwarden hebben ze wel langere financiering vanuit verschillende partijen, maar daar willen ze inzetten op dat over een aantal jaar de wijk de ontmoetingsplek draagt.

Bekendheid van de locaties

Het bezoekersaantal is bij bijna alle locaties gestegen

8 van de 10 locaties geven aan dat in de tijd van de pilot het bezoekersaantal van de ontmoetingsplek is gestegen. Mond tot mond reclame benoemen de locaties vaak als reden voor de toename van het aantal bezoekers. Verder heeft de eerder genoemde inzet aan communicatie hier ook aan bijgedragen.

Het verbinden van de ontmoetingsplek aan de pilot en dus de naam 'Alzheimer Nederland', hielp in het vergaren van meer bekendheid. Het had nieuwsaarde, waardoor kranten en bijvoorbeeld de lokale omroep hun interesse uitten.

'Die denken dan: Alzheimer Nederland komt op bezoek, dus ze zullen wel wat goeds doen. Verbonden zijn aan jullie naam doet veel'

Bekendheid van de locatie neemt toe wanneer meerdere organisaties betrokken zijn bij de uitvoering en ontwikkeling van de locatie. Denk aan welzijnsorganisaties, zorgorganisaties of vrijwilligersorganisaties. Op die manier krijgt de ontmoetingsplek echt een belangrijke rol in de netwerken en de wijk.

"In het welzijnswerk ben ik nu veel bewuster geworden op mensen met geheugenproblemen en beginnend dementie. Ik ben zelf ook meer gaan opletten als ik signalen opvang over inwoners met geheugenproblemen, dan probeer ik mijn vrijwilligers er ook op te attenderen en ben ik zelf een ambassadeur geworden. Door het veel te benoemen in bestaande netwerken, gaat het ook meer leven en worden mensen zich er meer bewust van."

Zinnvolle activiteiten om bezoekers te trekken

Met name startende locaties geven aan dat de bekendheid van de locatie niet altijd leidt tot een toename van het aantal bezoekers op vrije inloop en koffiemomenten. Manieren om de drempel te verlagen voor ouderen om te komen, bleek het organiseren van zinnvolle activiteiten en het investeren in relaties met de organisaties die achter de voordeur komen. Casemanagers dementie nemen hun cliënten bijvoorbeeld ook letterlijk bij de hand naar de ontmoetingslocaties.

Persoonlijk contact verlaagt de drempel voor bezoekers

Vertrouwen is van cruciaal belang om ouderen naar de ontmoetingsplek te laten komen. Vooral wanneer het gaat over dementie zijn mensen terughoudend. Hierin geldt het principe bekend maakt bemind. Locaties spelen hier op in door goede relaties te onderhouden met organisaties die bij de mensen thuis komen of zelf via laagdrempelig en persoonlijk contact aan het vertrouwen te werken:

"We hebben een zithoekje ingericht bij het winkelcentrum en mensen konden gaan zitten voor een bakkie koffie. Nu komen een aantal mensen ook naar de locatie'.

Waardering van de Pilot

Pilot heeft aanjaagfunctie

Door mee te doen aan de pilot zijn de algemene ontmoetingsplekken anders gaan kijken naar hun locatie. Het trekt locaties over de streep om te investeren om ook mensen met dementie te betrekken. Een locatie geeft aan dat de aanjaagfunctie van de pilot ervoor zorgt dat zij een professionaliseringsslag hebben kunnen maken op de locatie. Het verbinden aan de naam 'Alzheimer Nederland' helpt daarbij.

Een algemene ontmoetingsplek vertelt dat het ondersteuningspakket ervoor heeft gezorgd dat het beeld van mensen met dementie is veranderd binnen de organisatie. Het heeft hen nieuwe inzichten gegeven.

“We weten beter hoe we moeten omgaan met mensen met dementie. We vragen bijvoorbeeld vaker wat de mensen zelf willen. Vroeger werd er meer betutteld. We hebben veel van elkaar geleerd en dit hadden we zonder de pilot niet zo kunnen doen.”

Het geld biedt ruimte om te ontwikkelen

De financiële middelen maken het mogelijk om in korte tijd te kunnen starten of door te ontwikkelen. Het geeft ruimte om te experimenteren en te leren zonder dat daar subsidievragen aan te pas komen. In het bijzonder in gemeenten waar dementie niet hoog op de agenda staat, biedt het budget van Alzheimer Nederland toch de mogelijkheid om te ontwikkelen als ontmoetingsplek.

“Door de pilot hebben we budget om te oefenen en te experimenteren met activiteiten. Wat slaat aan en wat werkt.”

Uitwisseling met andere locaties verbreedt je blik

Het contact met andere locaties werd als erg helpend en inspirerend ervaren. Het geeft inzicht in wat andere locaties doen en hoe zij bepaalde problemen aanpakken.

“Het zorgt toch voor een bredere kijk door het hele land en dat je niet alleen geneigd bent het met je ‘standaard’ clubje aan professionals te doen maar dat je ook eens naar anderen kijkt.”

Korte lijnen met Alzheimer Nederland waren prettig

Alle locaties vinden de samenwerking met Alzheimer Nederland fijn door de betrokkenheid en korte lijntjes. Bovendien hielp het de locaties dat Alzheimer bij vragen echt meedacht en dat Alzheimer Nederland ook proactief contact zocht om te vragen hoe het ging.

“We zijn tijdens de pilot niet tegen zaken aangelopen, maar was dat gebeurd, dan hadden wij terug kunnen vallen op de ondersteuning vanuit Alzheimer Nederland”

Tips van huidige locaties aan nieuwe pilotlocaties

- Ga niet te veel bedenken vóór de doelgroep, maar beweeg mee met de behoeften van de bezoekers.
- Zorg voor goede contacten met organisaties die bij de mensen thuis komen, zoals Hulp bij Dementie en de casemanagers.
- Bezoek en onderhoudt contact met locaties om uit te kunnen wisselen over best practices.
- Investeer de in relatie met de gemeente, zodat zij het initiatief gaan omarmen en vergroot op die manier financiële ondersteuning te krijgen.
- Door te doen in de praktijk leer je veel. Probeer dingen uit en toets bij de doelgroep hoe zij dit waarderen.

Verbeterpunten voor de Pilot

Maak de ondersteuningsmap toegankelijker

De ondersteuningsmap is rijk aan informatie, maar pak je er niet zo snel bij en dan zakt de informatie weg. Een idee is om een overzichtelijke factsheet te krijgen met de belangrijkste zaken of bijvoorbeeld een digitale afvinklijst om bij te houden hoe ver een locatie is met het uitvoeren van de richtlijnen.

Maak de doorlooptijd van de pilot langer

De doorlooptijd is nu een half jaar en dat is vrij kort om het actieplan volledig en goed uit te voeren. Met name het realiseren van fysieke aanpassingen kost veel tijd, omdat locaties afhankelijk zijn van partijen die het uitvoeren.

Faciliteer nog meer de uitwisseling tussen de locaties.

De pilotlocaties vinden het leuk om samen te komen en uit te wisselen met elkaar. Op die manier kunnen locaties van elkaar leren en elkaar inspireren. Punt van aandacht hierin is dat de locaties erg van elkaar verschillen en niet voldoende duidelijk is wie waar expertise op heeft. Er liggen kansen voor Alzheimer Nederland om het leren en inspireren tussen locaties te bevorderen door een faciliterende rol te pakken.

“Faciliteer als Alzheimer Nederland een landingspagina of portaal om elkaar makkelijker te vinden. Op die plek kun je zien welke ontmoetingslocaties er zijn, wat zij doen en waar zij expertise op hebben. Zo kun je gericht contact opzoeken als je iets vergelijkbaars wilt doen.”

Meer aandacht voor mobiele ruimtelijke inrichting

Een aantal locaties delen hun ruimte met andere organisaties, waardoor zij de aanbevelingen van de architect over de fysieke ruimte maar beperkt kunnen toepassen. Locaties willen graag specifieke handvatten om een ruimte dementievriendelijker te maken passend bij locaties die een ruimte delen.

Meer aandacht voor regionale verbinding

Het is voor locaties moeilijker om hun plek in te nemen als zij niet in het dementienetwerk van de regio zitten en nauwe contacten hebben met de casemanagers. Tijdens de Pilot is het goed om meer in te gaan op de rol van de casemanager hierin. Op die manier kun je elkaar versterken in de regio.

Meer aandacht voor cultuursensitiviteit

Locaties zouden graag meer handvatten willen in de richtlijnen hoe zij om kunnen gaan met verschillende culturen. Een training hierover zou ook helpend kunnen zijn.

“Bij ons is de rode draad: ‘hoe gaan we onze activiteiten cultuursensitief aanpakken’, dat misten we in de richtlijnen. Hoe ga je om met verschillende talen en hoe leg bepaalde zaken uit als mensen een andere taal spreken.”

Openstaande behoefte

Vinger aan de pols houden

Door mee te doen aan de pilot hebben locaties zich in korte tijd ontwikkeld. Om dit voort te zetten vinden locaties het fijn om nog af en toe ondersteuning te krijgen van Alzheimer Nederland. Bijvoorbeeld door 2 keer per jaar te bellen hoe het gaat, of zij nog ergens tegenaan lopen en om te bespreken hoe zij de ontmoetingsplek (nog) verder kunnen ontwikkelen.

Ondersteuning aan (nieuwe) vrijwilligers

Op dit moment hebben de vrijwilligers de training gevolgd, maar de locaties zouden graag in de toekomst weer gebruik willen maken van de training indien nieuwe vrijwilligers zich aanmelden.

Op de inspiratiedag kwam vanuit locatiecoördinatoren de vraag wat zij van vrijwilligers mogen en kunnen verwachten. Hierin kan Alzheimer Nederland nog verder ondersteunen, bijvoorbeeld in de vorm van (online) intervisie voor vrijwilligers waar ze bespreken waar zij tegenaan lopen.

Label of geen label?

Locaties denken nog na hoe zij het label willen gebruiken in hun communicatie. Het benadrukt dat zij een dementievriendelijke ontmoetingslocatie zijn, maar zij willen juist óók een toegankelijke locatie zijn voor iedereen en uitstralen dat zij niet specifiek voor mensen met dementie zijn.

Cultuursensitieve professionalisering

Veel locaties zijn nog zoekende hoe zij mensen met een niet westerse achtergrond kunnen laten aanhaken op de ontmoetingslocatie. Een aantal locaties zetten hierop in door activiteiten hiervoor in te richten als intercultureel koken of het samen bestuderen van de koran. De locaties proberen hierin ook de samenwerking op de zoeken met de moskee en organisaties die deze doelgroep bedienen.

Borging

Om de locatie voort te kunnen zetten is het van belang dat zij omarmd worden door de gemeente en andere zorg- en welzijnspartners en dat de locatie haar plaats inneemt op de sociale kaart in de regio. Alhoewel sommige locaties zich in het netwerk al goed hebben gepositioneerd en financiële steun ontvangen, blijven zij dit als een punt van aandacht benoemen. Reden hiervoor is dat zij financiële steun ontvangen in de vorm van een eenmalige subsidieverstreking, waarmee zij geen borging op de lange termijn hebben.

“Het zou helpen om vanuit AN een statement mee te geven aan de gemeente. Omarm het vooral en probeer daar als gemeente ook wat middelen voor in te zetten. Er is nu nog heel veel eilandjeswerk en samen kun je echt een groot bereik hebben. Voor gemeente is het ook echt voordeliger, omdat je er eerder bij bent en ook de mantelzorgers goed kunt ondersteunen. Dan houden zij het ook langer vol.”

Waardering, verandering en tips

Ervaringen van de pilotlocaties

Venlo

Wij waarderen het meest...

De financiering vanuit Alzheimer Nederland waarderen we het meest, want zo hebben we een ontmoetingslocatie kunnen starten in het centrum van Venlo. Het centrum van Venlo heeft namelijk weinig tot geen voorzieningen voor mensen met dementie. Met het starten van deze ontmoetingslocatie konden we inspelen op de behoefte van de mensen die in het centrum wonen.

De mooiste verandering is dat ...

Door de pilot van Alzheimer Nederland vlaggen en borden hebben kunnen laten bedrukken, zodat mensen die langslopen gelijk kunnen zien dat het Geheugenhuis is gevestigd hier. Zo zorgen we voor meer bekendheid van de locatie en dat mensen ons makkelijker kunnen vinden.

Tip

Betrek vanaf het begin de casemanagers dementie, want zij weten goed welke activiteiten aansluiten bij de mensen met dementie en waar je rekening mee moet houden bij de uitvoering van de activiteiten.

Hengelo

Wij waarderen het meest...

We waarderen de korte lijnen met Alzheimer Nederland, omdat zij erg goed mee dachten als wij ergens tegenaan liepen. Ook de bijeenkomsten met de andere locaties waren waardevol, omdat we geïnspireerd raakten door te horen hoe andere locaties het aanpakten.

De mooiste verandering is dat ...

Ik vind het mooiste om te zien hoe de bezoekers met elkaar optrekken als groep. De groep is heel divers. We hebben mensen met een Nederlandse, Turkse en Irakese achtergronden en soms spreken zij ook niet elkaars taal. Ondanks de verschillende achtergronden is er een hechte groep ontstaan. Dat motiveert mij echt om door te gaan met deze ontmoetingspek.

Tip

Kijk echt naar wat de behoeftes van de bezoekers zelf zijn, want dan voelen de bezoekers zich ook onderdeel van de ontmoetingsplek en wordt het echt hun vertrouwde plek. Daarnaast is het ook goed om aanbodgericht te werken. We zien dat mensen soms onzeker zijn of zij bepaalde dingen nog wel kunnen. Door het toch aan te bieden, komen mensen erachter dat zij meer kunnen dan ze dachten.

Ederveen

Wij waarderen het meest...

We vonden het heel fijn dat we mee mochten doen aan de Pilot van Alzheimer Nederland. Door de financiële middelen en het volgen van de training 'Samen Dementievriendelijk' hebben we een vliegende start gemaakt.

De mooiste verandering is dat ...

Wij vinden het heel mooi dat we van betekenis kunnen zijn voor mensen met beginnend dementie en hun mantelzorgers. Je ziet dat zij hier op de ontmoetingslocatie kunnen ontspannen en plezier kunnen maken. Daarnaast kunnen we de mantelzorgers ontzorgen. Zij kunnen even tot rust komen en kunnen hun verhaal kwijt bij andere mantelzorgers.

Tip

Ik zou iedere startende ontmoetingsplek adviseren om mee te doen aan de pilot, omdat het veel handvatten geeft om te kunnen ontwikkelen.

Roermond

Wij waarderen het meest...

Door mee te doen aan de Pilot ben ik mij nog bewuster geworden van de mogelijkheden van deze ontmoetingsplek. We gaan nu buiten een terras maken, zodat we in de zomer lekker buiten kunnen zitten met elkaar. Dat maakt mij zo enthousiast en motiveert mij nog meer om deze ontmoetingslocatie verder te ontwikkelen.

De mooiste verandering is dat ...

We kunnen nu muziekactiviteiten doen, omdat we silent disco koptelefoons konden aanschaffen. Eerder lukten muziekactiviteiten niet goed, omdat het pand heel gehorig is en partners er dan last van hebben. Het was een prachtig moment voor de mantelzorgers die zich even helemaal konden lieten gaan en los kwamen van hun dagelijkse zorgzaak. Ook de mensen met dementie zaten lekker te dansen. Ik vond het echt gaaf om te zien dat iedereen aan het dansen was en zij zoveel plezier hadden.

Tip

Mijn tip zou zijn om als locatie niet zelf het wiel uit te vinden, want er zijn in den lande al zoveel mooi ontmoetingslocaties opgezet. Ik zou adviseren om daar een keer langs te gaan.

Leeuwarden

Wij waarderen het meest...

Wij waarderen het meest dat we via het uitvoeren van de pilot in contact zijn gekomen met andere pilotlocaties en ervaringen hebben kunnen delen. Dat zorgt toch voor een bredere kijk. Anders ben je geneigd om alleen met jouw eigen professionals te ontwikkelen en nu wordt je ook geïnspireerd door anderen.

De mooiste verandering is dat ...

Een van de belangrijkste ervaring is dat deze ontmoetingsplek niet alleen belangrijk is voor mensen met dementie, maar ook voor vrouwen vanuit andere culturen die naar Nederland zijn gekomen bijvoorbeeld. Zij zijn hier met hun gezin gekomen, hun kinderen gaan naar school en hun partner werkt. De vrouwen zitten alleen thuis en hebben soms vrijwel geen netwerk. Door deze ontmoetingsplek hebben ze gesprekken met andere wijkbewoners wat tot verbinding en vriendschappen kan leiden.

Tip

Als startende locatie is het van belang om continue te blijven vertellen aan andere hulpverleners waar je zit en wie er baat bij de ontmoetingsplek kan hebben. Als mensen enthousiast zijn om te komen, zorg dan voor een warme overdracht via de hulpverleners, zodat ouderen zich veilig en vertrouwd voelen op de ontmoetingslocatie.

Otterlo

Wij waarderen het meest...

We waarderen met name de inzichten die we hebben opgedaan door mee te doen aan de pilot. We weten nu bijvoorbeeld beter hoe we moeten omgaan met mensen met dementie. We vragen bijvoorbeeld vaker wat de mensen zelf willen en zijn ons meer bewust van hun eigenwaarde. Vroeger werd er meer 'betutteld'. We hebben veel van elkaar geleerd en dit hadden we zonder de pilot niet zo kunnen doen.

De mooiste verandering is dat ...

Ik vind dat er meer begrip is tussen de bewoners onderling. Ze kijken meer naar elkaar om en helpen elkaar. Dit komt omdat we meer over dementie praten met bewoners. Daarnaast hebben we de bewegwijzering aangepakt door nieuwe borden op te hangen en hebben we de ontmoetingsruimte laten aanpassen, zodat deze kan worden afgesloten met een deur.

Tip

Mijn tip is om in de praktijk te leren door ideeën en activiteiten uit te proberen. Dan zie je vanzelf of het werkt of niet.

Klazienaveen

Wij waarderen het meest...

Ik waardeer het meest de betrokkenheid en die korte lijntjes met Alzheimer Nederland. Daarnaast waardeer ik het dat we mee mochten draaien in de pilot, daar ben ik echt trots op.

De mooiste verandering is dat ...

Ondanks dat we helaas niet verder kunnen op de huidige locatie, hebben we toch veel motivatie om weer op een andere plek te starten. We hebben leuke ideeën opgedaan en zijn erg geïnspireerd geraakt. Door de pilot hebben we veel kunnen uitproberen en leren en die ervaring nemen we weer mee.

Tip

Wanneer je het pand deelt met andere partners is een goede samenwerking en afstemming cruciaal om de ontmoetingslocatie tot een succes te maken.

Meppel en Havelte

Wij waarderen het meest...

We waardeerden erg jullie aanjaagfunctie en dat jullie zo proactief meedachten. Daardoor konden we in korte tijd een professionaliseringsslag maken.

Het was ook heel leuk om de andere pilotlocaties te ontmoeten. Dan krijg je een kijkje in de keuken bij een ander en krijg je weer nieuwe ideeën.

De mooiste verandering is dat ...

We zien dat onze ontmoetingslocatie steeds meer een onderdeel wordt van de samenleving hier en dat vind ik zo'n mooie verandering. We hebben nu een grote vaste groep die weer écht kan meedoen. Daarnaast konden we nieuwe activiteiten uitproberen zoals zittend dansen. Dan zie ik zoveel enthousiasme en dat geeft mij weer veel energie om mijn werk voort te zetten.

Tip

Ga niet te veel bedenken vóór de doelgroep. Ik had bijvoorbeeld het idee om zwerfvuil te gaan rapen met z'n allen, maar daar hebben zij helemaal geen behoefte aan. Dus wees daar niet te star in en beweeg mee met en ondersteun in de behoefte van de bezoekers.

Heerenveen

Wij waarderen het meest...

We kregen in deze pilot voldoende ruimte en vrijheid om te kijken wat past.

Zo konden we heel erg bij onszelf blijven en bij onze eigen visie.

De mooiste verandering is dat...

We hebben met tips uit de workshop onze ruimte opgeknapt. Het is nu veel uitnodigender.

Tip

Volg de workshop van Alzheimer Nederland met de architect en ga dan vooral samen aan de slag.

Mensen met (beginnende) dementie

Mevrouw is samen met een vriendin en komt vaker voor de gezelligheid.

“Ik heb het hier erg naar mijn zin. Het is leuk dat hier zoveel mensen zijn en het is hier gezellig. Er is veel gebeurd ter verbetering. De deur die nu dicht kan is fijn, zo blijft het rustig. De borden die zijn bevestigd zijn heel duidelijk.”

Meneer komt geregeld langs. Hij loopt graag naar de locatie zodat hij in beweging blijft.

“Ik vind de sfeer heel goed en gezellig. Sommige dingen zijn ook leerzaam, zoals activiteiten die we doen of films kijken. Ook proberen we elkaar te helpen. Dat is fijn om te merken.”

Meneer is drie keer eerder geweest, is er vandaag voor de vierde keer. Hij komt langs voor de historische activiteit.

“Ik heb van deze plek gehoord via mijn casemanager en een familielid, die hier vrijwilliger is. De plek is prima. Er mankeert niks aan. Het is gezellig als er meer mensen zijn. Dan heb je meer wisselende gesprekken en dat is leuk. Het bloemschikken vond ik prachtig. Iets te doen hebben is leuk.”

Mevrouw komt geregeld voor koffie en gezelligheid.

“Sinds ik dementie heb denken ze dat ik niets meer kan. Ik kwam hier binnen en vertelde ik dat ik patiënt ben, zodat ze er vanaf weten. Toen vertelde de coördinator, ik zie dat u Mariet heet, dus noem ik u Mariet. Dat vond ik heel fijn om te horen.”

Mantelzorgers en naasten

Mevrouw is samen met haar man via de geriater bij de ontmoetingsplek gekomen. Nu komen ze elke vrijdag en woensdag.

“Mijn man is niet zo’n spreker dus hij wil nog niet alleen hier naartoe. Het is fijn om hier te zijn, iedereen wordt geaccepteerd. Als ze hier kaarten, helpen ze elkaar als het even niet lukt. Eén keer vond ik het minder fijn, toen werd er veel geklaagd over hoe zwaar het is als mantelzorger. Ik hou het liever positief.”

Mevrouw is samen man met dementie op advies van de casemanager.

“We komen hier twee keer in de week nu. Anders zitten we de hele dag thuis en slaapt mijn man veel. Nu komen we er nog even uit. Het is heel fijn hier. De mannen kaarten veel en wij kletsen vaak, maar we gaan ook wel eens wat samen doen zoals sjoelen.”

Mevrouw komt elke week sinds september samen met haar man, waarvoor zij mantelzorger is.

“Ik kom hier voor de gezelligheid, en kop koffie en soms een spelletje. Ik vind hier een stukje ontspanning. de reden is de gezelligheid en het onderlinge contact. Ik merk dat er meer mensen komen, het wordt drukker. Soms is het wat veel en is druk in mijn hoofd.”

Andere bezoekers

Mevrouw komt twee keer per week, ook nu haar man is overleden.

“Ik verlang ernaar om hier te komen door de geborgenheid. Hier maak ik echt vrienden. Ik was best geïsoleerd, want ik zorgde voor mijn man en ik heb ook weinig steun van mijn kinderen. Ik vind het echt fijn om hier te zijn door de connecties. Op den duur zou ik ook wel vrijwilliger willen worden hier, maar eerst moet ik zelf weer wat op adem komen.”

Mevrouw komt bijna elke week.

“Ik kom hier voor de gezelligheid en om spelletjes te doen zoals klaverjassen. Het sociale contact is fijn. Het is hier leuk en gezellig en ik vind de gastvrouwen ook leuk, ze staan altijd voor je klaar. Er komen steeds meer mensen en de club wordt steeds groter.”

Mevrouw komt hier elke week als vrijwilliger om te kaarten.

Vanuit de bridgeclub werd gevraagd of ik hier eens wilde aansluiten om te kaarten met de mensen. Ik vond dat zo leuk dat ik nu elke week kom. Ik heb mij zelfs bij de bridgeclub uitgeschreven ondertussen. Het spelen is hier veel ontspannender en de sfeer is gemoedelijker.

